

Vad gör dessa fattiga människor som tigger, med oss svenskar?

Jörgen Ljung, Rickard Klerfors

Jörgen Ljung, Ordförande i Biståndsorganisationen Hjärta till Hjärta.

E-post: Jorgen.Ljung@liu.se.

Rickard Klerfors, Biståndsansvarig (Team-Roma) Hjärta till Hjärta.

E-post: rickardklerfors@yahoo.com.

Vi behöver möta människor som tigger med värdighet här i Sverige och samtidigt arbeta med att förändra förhållandena i deras hemländer.

Debatten om tiggeri de senaste åren väcker många frågor. Ska man ge pengar till tiggaren utanför ICA eller inte? Borde inte Rumänien och Bulgarien ta ansvar för sina medborgare? Varför sätter inte EU större press på dessa länder?

Engagemanget för människor i nöd har på kort tid berört oss svenskar in i djupet av vår solidaritet och medmänsklighet. Tiggaren utanför butiken har gjort något med oss svenskar. Många har fått nya vänner, andra har upptäckt att Europa har en fattigdom som vi trodde bara fanns långt bort i något fattigt uland. Andra grupper i vårt samhälle känner rädsla och vill förbjuda tiggeri.

En stor mängd fattiga EU-medborgare befinner sig i Västeuropa för att söka arbete och oftast slutar det med att de ber om "allmosor" genom att tigga pengar, samla flaskor eller burkar. Sedan 2012 har detta blivit en allt vanligare syn även i Sverige. I maj 2015 uppskattade SVT att det var drygt 4100 EU-migranter i Sverige som tiggade. Orsakerna till detta är dels

en stor fattigdom samt diskriminering och ett utanförskap (rasism) som gäller för stora delar av den Romska befolkningen i Rumänien.¹

Biståndsorganisationen Hjärta till Hjärta har sedan början av 90-talet arbetat i bland annat Rumänien. Vi har därför fått en rik erfarenhet och stor kunskap om den komplexa situationen som gäller för den romska minoriteten i Rumänien. Det uppskattas idag till ca 2,5 miljoner romer i just Rumänien. I Europa är antalet mellan 10-12 miljoner.²

Under de senaste åren har Hjärta till Hjärta alltmer kommit att fokusera sitt arbete inom fyra fokusområden, då det gäller insatser för den romska minoriteten i Rumänien; Utbildning, Hälsa, Försörjning och Strukturpåverkande insatser. Dessa områden överensstämmer väl med UNDP's program för inkludering av socialt utsatta grupper.³

Vi som biståndsorganisation arbetar med att fylla de behov som vi har sett på plats i Rumänien och hört om i samtal med många av de utsatta EU-medborgarna som tigger på våra gator. Målet är att vi tillsammans med romerna själva, andra biståndsorganisationer samt det civila samhället

i Sverige, Bulgarien och Rumänien, i grunden ska kunna vara med och bidra till en förbättring av levnadsförhållandena för den romska minoriteten i hemländerna. För att nå en långsiktig förändring tror vi att det kommer att behövas integrerade insatser inom följande fokusområden:

1. Utbildning

Romerna har betydligt lägre utbildningsnivå än övriga medborgare.⁴ Låg utbildning eller avsaknad av utbildning ger betydligt sämre möjligheter på arbetsmarknaden. Genom våra partners i Rumänien och Bulgarien gör vi insatser för både barn och vuxna:

- Ekonomiskt stöd till gymnasieelever (busspengar mm).
- Stöd till läxläsningshjälp för grundskoleelever.
- Vi har lånat ut pengar för att hjälpa genomföra ett nationellt program för vuxenutbildning – ”Andra chansen” i ett av länen där vi har partners.
- Vi stödjer också organisationer som anordnar entreprenörskurskurser.

2. Hälsa

Romerna har generellt dåligt tillträde till sjukvården.⁵ Anledningen till detta varierar. Många av dem är inte sjukförsäkrade för att de inte har ett jobb, men i många fall lever de i mycket isolerade samhällen och byar. Vi har satt igång med att lotsa unga vuxna med stora hälsoproblem som har minderåriga barn i sin vård till sjukvården. En del väldigt sjuka föräldrar har fått stöd till operationer, behandlingar, mm. Men eftersom vi vill göra en för-

ändring på sikt i hela samhället vill vi involvera så många personer från samhället som möjligt.

3. Försörjning

Bristen på försörjning är huvudanledningen till den desperata migrationen vi ser idag.⁶ Det är viktigt att ta reda på vad det finns för förutsättningar lokalt till försörjning. Dels handlar det om vad en lokal grupp har för kunskaper och traditioner och vad det går att försörja sig på lokalt. Tillsammans med våra partners är vi inne i en process med att starta sociala företag på flera platser i Rumänien. Vi vill erbjuda anställning och försörjning genom dessa. Genom en anställning följer också att man betalar skatt och sociala avgifter. Gör man det blir man sjukförsäkrad, samlar pensionsrättigheter mm.

4. Strukturpåverkande insatser (identitet och ägande)

Det finns personer i den romska minoriteten som inte har en identitet.⁷ Dessa lever helt utanför samhället och kan aldrig ta sig till andra länder som t ex Sverige. Många romska familjer har inte ett officiellt ägande för sina hus eller tomtmark.⁸ De hotas av vräkning, avhysning och att få sina bostäder demolerade. Vi har på några platser, i samarbete med myndigheterna, börjat göra något åt dessa grundläggande problem. Bland annat har vi under hösten 2014 medverkat till att 115 familjer har fått ett legalt ägande. Här samarbetade vi med kommunledning och vi lånade ut pengar till ett projekt som syftade till att ge romer äganderätt till sina tomter och bostäder.

Utökad kapacitet i landet

Biståndsorganisationen Hjärta till Hjärta bygger nu ut sin kapacitet i Rumänien och har under våren 2015 anställt tre ”field officers” som ska genomföra projekten och insatserna runt om i Rumänien. Utöver dessa nyckelpersoner är det av största vikt att finna bra lokala samarbetspartners, både på nationell nivå som på lokal nivå.

Tiggeri i Sverige ser vi som ett desperat försök från ytterst fattiga romer att skaffa sig tillgångar för livets nöd-torft i dag. Förr var många av dessa daglönearbetare i Sydeuropa, men den ekonomiska krisen har drivit dem till att tigga i norra Europa.⁹ Vi tror inte för ett ögonblick att det är ett behagligt sätt att tjäna några hundralappar om dagen (i bästa fall) genom att sitta i ett kallt och utsatt läge och tigga om pengar. Ingen människa kan anse det vara ett värdigt liv, men nöden har ingen lag! För mer än 100 år sedan tiggde svenskar om allmosor för att överleva. De starka drog västerut i hopp om ett bättre liv på andra sidan av Atlanten.

Om vi tillsammans möter tiggarna med värdighet här i Sverige och arbetar med att förändra förhållandena i deras hemländer så kan det bli en ny chans för dessa utsatta EU-medborgare. Det är inget vi kan lösa på kort sikt men vi som arbetat i dessa länder under lång tid bär på en övertygelse och ser möjligheter. Det är inte hopplöst.

När föräldrar drar till Sverige för att tigga och lämnar sina barn hemma i byn, så saknar barnen stöd för att ta sig till skolan. De riskerar att hamna i en ny inlåsning där utbildning sätts

åt sidan. Att ta med barnen till Sverige som i större utsträckning börjats under våren, med hopp om att få gå i skolan i Sverige, är olyckligt, eftersom många av dessa barn tagits ut ur skolan i hemlandet – dessa avhopp riskerar att permanentas.¹⁰

Referenser

1. Burtea Vasile (2009), The migration of Romanian Roma. Between aspiration and necessity. Est-Ovest ISSN 00469-256X Issue 2/2009.
2. UNDP (2012) The Situation of Roma in 11 Member States. EU, UNDP http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2099-FRA-2012-Roma-at-a-glance_EN.pdf
3. UNDP (2012) Opportunities for Roma Inclusion, Development & Transition, Issue 19 http://www.romaeducationfund.hu/sites/default/files/documents/undpdtnews_19_web.pdf
4. EU, The World Bank (2014) Diagnostics and Policy Advice for Supporting Roma Inclusion in Romania. Chapter 2 Education, page 16.
5. EU, The World Bank (2014) Diagnostics and Policy Advice for Supporting Roma Inclusion in Romania. Chapter 5 Health, page 152.
6. EU, The World Bank (2014) Diagnostics and Policy Advice for Supporting Roma Inclusion in Romania. Chapter 3 Employment, page 65.
7. EU, The World Bank (2014) Diagnostics and Policy Advice for Supporting Roma Inclusion in Romania. Chapter 4 Social protection, page 126.
8. EU, The World Bank (2014) Diagnostics and Policy Advice for Supporting Roma Inclusion in Romania. Chapter 7 Housing, page 230.
9. Official Romanian Monitor No 49/2015.
10. Klerfors R. och Valfridsson M. (2015) Minst 100 barn har tagits ur skolan för att resa till Sverige, DN-Debatt 24 juni 2015.

Socialmedicinsk tidskrift blir socialare

Socialmedicinsk tidskrift utvecklas kontinuerligt och söker ständigt efter nya vägar att nå läsare – både nya och potentiella. Vi har därför under en längre tid erbjudit vår målgrupp att kostnadsfritt läsa alla publicerade artiklar på vår hemsida. På hemsidan finns, förutom alla tidskrifter från 2004 och framåt, även information om vår verksamhet, prenumerationer, inköp av lösnummer och annonsmöjligheter. En nyhet är att vi numera även finns på sociala medier: Facebook och LinkedIn. På Facebook och LinkedIn publicerar vi nyheter kopplade till kommande nummer samt information om när nästa nummer finns att tillgå. Se till att följa oss där, och bjud gärna in nyfikna vänner, kolleger och bekanta!

Ni hittar oss här:

<http://socialmedicinsktidskrift.se/>

<https://www.facebook.com/socialmedicinsktidskrift>

<https://www.linkedin.com/company/socialmedicinsk-tidskrift>